СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 129. Джерзі Сиґі, Н. Дж., понеділок, 6-го червня 1938. No. 129. Jersey City, N. J., Monday, June 6, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТ УХВАЛИВ ГРОШІ НА БЕЗРОБІТТЯ

ВАШИНҐТОН. — По тяжкій двотижневій дебаті остаточно сенат ухвалив коло чотири біліони долярів на боротьбу з безробіттям. Гроші ці ухвалила вже також палата представників, отже уряд могтиме їх у найближчому часі повернути на призначену ціль. Ухвалюючи ті гроші, сенат цілком не обмежував волі президента орудувати ними. Ухвалено тільки, щоб з них 300 міліонів долярів витратити на будови домів а також ухвалено 50 міліонів на закуп харчевих продуктів для розділу між безробітних. Ухвалено також, щоб усі робітники, заняті на „Доблю Пі Ей", заробляли повище $40 на місяць, а ніколи нижче цього. Сенат відкинув багато пропозицій поодиноких сенаторів, які хотіли призначити певні суми для ріжних підприємств у своїх стейтах. Відкинено також пропозицію, щоб ті гроші розділити між поодинокі стейти і щоб ті стейти боролиса на свій лад з безробіттям, а не федеральний уряд.

ЗАКУПНО ХАРЧІВ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНҐТОН.— Секретар хліборобства, Волес, скликав директорів допомогових бюр на наради, щоб укупі з ними виробити плян закупна харчів для вбогих і безробітних. На ту ціль секретар задумує витратити 78 міліонів долярів, до якої то суми включені вже також 50 міліонів, ухвалених недавно сенатом. Секретар Волес говорив, що засадою закупна харчів для безробітних є те, щоб у нинішній добі великої продукції не було людей, які терплять голод.

ФОРД ДАЛІ МРІЄ ПРО ДОБРОБУТ.

ДІТРОЙТ. — Фабриканта автомобілів, Форда, відвідали журналісти і запитали його, чи він іще далі є того переконання, що американський нарід стоїть на порозі великого добробуту. Форд сказав, що так. А притім говорив, що той добробут наступить тоді, коли люди зачнуть чимраз більше поселюватися на фармах і зачнуть жити з землі. Мусить бути зрівноважений міський промисл з фармерським. Далі говорив, що зо свого боку він у тому напрямку теж працює і тепер береться до виробу дуже дешевих, а добрих фармерських тракторів. Критикував Форд також фінансістів і казав, що не 60 родин керує Америкою, як дехто закидає, тільки яких 25 фінансістів, що прямують до війни, щоб на чужій нужді поживитись. Велику надію покладав він на воєнних ветеранів, які самі закоштували війни і тепер до війни не допустять.

СЕКРЕТАР ГОЛ ЗАКЛИКАЄ ДО СВІТОВОЇ СПІВПРАЦІ.

НЕШВИЛ (Тенесі). — Секретар Гол виголосив промову, в якій сказав, що американський уряд є кожної хвилі готовий прилучитися до такого міжнародного руху, який старавсяб привернути в міжнародніх відносинах законність і порядок, який поборював би дикість і анархію та який старавсяб привернути добру волю між поодинокими народами і давні торговельні зносини. Гол говорив, що Америка дальше є готова обмежити свої зброєння, коли те саме зроблять інші народи.

ВИПРОБОВУЮТЬ НОВИЙ ПАНЦИР ДЛЯ КОРАБЛІВ.

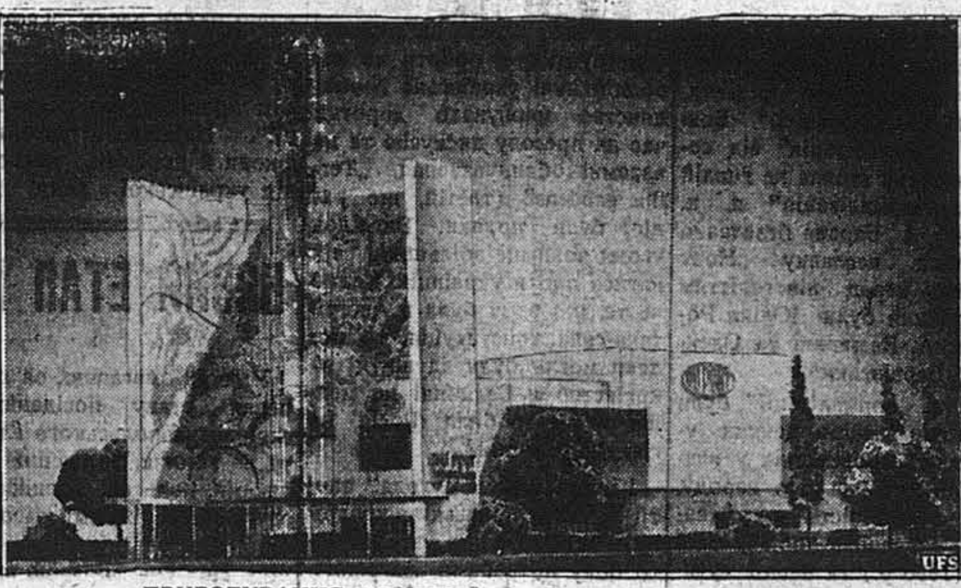
ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — У військових доках інжиніри випробовували новий панцир для бойових кораблів. У тій цілі на ріці Делявар вони побудували під водою панцирну стіну і старалися її здинамітувати. Проби дали надзвичайно гарний вислід. Новий рід панцира давав динамітові великий відпір. Супроти цього тепер зачнуть такі панциріні стіни будувати при нових бойових кораблях, щоб охоронити їх від підводної торпеди, а також від повітряної бомби.

АРЕШТУВАЛИ ДВОХ КАПІТАНІВ ЗА ШПИГУНСТВО.

НЮ ЙОРК. — У Ню Йорку арештували на приказ прокуратора Гардія двох капітанів німецьких кораблів. Але, арештувавши, зараз їх випустили. Закидували їм якийсь звязок із широко закроеним німецьким шпигунством в Америці. Правда, їм безпосередньо шпигунства не закидали, але хотіли від них певних зізнань.

ПРЕЗИДЕНТ УЧИТЬСЯ З АНҐЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що европейські народи знайшли неодин добрий спосіб, як розвязувати відношення робітників до працедавців, і американці повинні дещо від них переймати. Вслід за тим президент назначив комісію з сімох людей, яка поїде до Анґлії, щоби простудіювати на місці анґлійський закон, який реґулює відносини анґлійських робітничих юній з працедавцями.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВИСТАВИ ПОСТУПАЮТЬ УПЕРЕД.

Відоме хемічне підприємство Дю Понта ді Немур і Ко. приготовляє на Світову Виставу в Ню Йорку хемічний будинок, у котрому задумує виставити „чуда хемії". Будинок буде мати 100 стіп високу вежу.

СУТИЧКА ҐУЦУЛІВ З ГРАНИЧНОЮ СТОРОЖЕЮ.

Гранична сторожа арештувала в Белелуї Василя Ткачука, в якого мабуть знайшла горівку, перепачковану з Румунії. Підчас переслухання в домі солтиса вдерлася юрба місцевих гуцулів, що здемолювали хатню обстанову та втекли разом з арештованим. Поліція арештувала кільканацять осіб.

КАРА СМЕРТИ НА ДВОХ КОМУНІСТІВ.

Г. Куперштока і М. Симчука засудив трибунал окружного суду з Люблина на виїзній сесії в Холмі на кару смерти. Акт обвинувачення закидав обом підсудним приналежність до КПЗУ і ширення комуністичної діяльности в Люблинщині від 1930 р. та вбивство одного члена компартії і намагане вбивство другого члена на основі партійного суду.

УЧНІ ПОЛЬСЬКИХ СЕРЕДНІХ ШКІЛ ГРАЛИ „В ТРИ КАРТИ".

У парку Косцюшка у Львові при виході на вул. Міцкевича грає банда обманців у т. зв. три карти. Її жертвою падуть ріжні люди. 17-го травня при столику обманців зігралося кілька учнів середніх шкіл. На жаль, ніхто з прохожих не може зареаґувати без нараження свого життя, бо апаші якстій кожного, хто намагається висловити сумнів про чесність банкира, атакують ножами.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ЖІНОК ПРОТИ ПРОДАЖУ ТОЛОКИ.

В Яблонові під Коломиєю відбувалося засідання ґмінної ради під проводом війта. Річ ішла про продаж толоки в Уторопах. Підчас нарад радних у будинку ґміни зібралася під вікнами юрба жінок з Уторопів. Жінки зачали демонструвати проти наміреної трансакції, як тої, що нарушує життєві інтереси мешканців села. Постава жінок примусила війта перервати засідання ґмінної ради. Закликана поліція списала протоколи.

ТРАНСЕВРОПЕЙСЬКА АВТОСТРАДА.

Берлінський часопис „Ді Штрасе" оголосив плян будови великої трансевропейської автостради, що велаб з Остенди через Німеччину, Мадярщину, Балкан, Стамбул до Палестини, Єгипту й Індії.

НОВИЙ МЕДИЧНИЙ АПАРАТ.

На зборах лікарів у Ню Йорку д-р Мозес Полсон заявив, що тепер винайдено новий, дуже добрий апарат, при помочі якого можна буде відкривати всякі хвороби шлунка, включаючи хворобу пістряка.

УРЯД ОСУДИВ БОМБАРДУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ.

Американський уряд видав офіційну заяву, в якій отверто натаврував бомбардування цивільного населення, яке то бомбардування має місце в еспанській і японсько - китайській війні.

З НЕЩАСНОЇ ЛЮБОВИ.

В Гумниськах, повіт Березів, 23-літній Іван Бінчак завдав кілька смертних ударів ножем 20-літній Катерині Фейдаш. Убивник по вбивстві втік, але другої днини завдав собі тим самим ножем удар у груди, а опісля скочив до ріки, щоб утопитися. Його витягнули з води й відвезли до лічниці в Сяноці. Тлом драми — нещасна любов.

ДИТИНА З 28-МА ПЯЛЬЦЯМИ.

30-літня італійка Еліза Барбета в Соренто привела на світ дівчинку, яка має 28 пальців, по 7 на кожній руці і нозі.

ОБМАНЦІ ХОДИЛИ БЕЗПРАВНО В ОДНОСТРОЯХ ОФІЦИРІВ.

Окружний суд у Варшаві розглядав незвичайну справу. Францішек Павловскі разом з Арією Ґульґлясом, оба родом з Жирардова, убралися в офіцирські однострої, їздили по Польщі й робили закупи ріжних цінних предметів. При трансакції давали дрібний зачет, а на решту векслі. Розуміється, ці паперці виявилися нестягальними. Міжтим товар уже за готівку мандрував у треті руки. Обманців приловила жандармерія в Тернополі. Знайшли при них фальшиві виказки. Обвинувачені частинно призналися до вини. Суд засудив Павловського на 3 роки, Ґульґляса на 4 роки вязниці.

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА В ЛІОНІ.

Французька духовна влада відступила до вжитку українців греко-католиків у Ліоні церкву св. Анни. Її настоятелем є о. Н. Братко. Цей черговий етап в орґанізації української греко-кат. церкви у Франції приняли з правдивою радістю українські еміґранти в Ліоні та його околиці.

РОЗВЯЗАННЯ БІЛОРУСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО БЛЬОКУ В ВИЛЬНІ.

Виленський староста розвязав Білоруський Господарський Бльок, що існував кільканацять літ.

ПОЧТОВИЙ ГОЛУБ ПЕРЕҐНАВ ЛІТАК.

Член Палати Громад в Анґлії, летун і годівельник голубів, Роберт Перкінс, заложився з приятелями, що прибуде літаком до свого родинного міста Струд скорше, як випущений у той сам час почтовий голуб. Заклад принято. З тераси Вестмінстеру випустив Перкінс одного з найліпших своїх голубів. 10 секунд пізніше поїхав Перкінс автом на майдан літаків у Гестоні, де чекав на нього літак. По перелеті до Струду пересівся Перкінс до авта, але, прибувши додому, ствердив, що голуб випередив його 12 мінут і здобув рекорд. Перкінс заклад програв.

НІМЦІ НАЙЛІПШІ ПІХОТИНЦІ.

В Мінхені відбулися міжнародні змагання в ході на віддаль 25 км. Сензацією змагань була поразка олімпійського майстра в цій конкуренції, анґлійця Вайтлока; він заняв аж четверте місце. Переміг німець Берч у часі 1 години 23. мінут 29 секунд перед Вебером і Гольбером (також німцями).

ЩО ЗНАЧИТЬ „ЗАВЕЛИКА"?

Тому кілька місяців часописи повідомили про молоду анґлійку, що відібрала собі життя, бо „мала завеликий ріст". Думала, що така велика, що не може нікому подобатися. Тимчасом тепер появилися в Анґлії оголошення одного імпресарія, який шукає дівчат понадсереднього росту. Він переконаний, що саме дівчата з таким ростом викличуть одушевлення англійської публики.

ДО БЕЗКОМПРОМІСОВОЇ БОРОТЬБИ З ВОРОГАМИ!

УЖГОРОД. — В ужгородськім часописі „Народня Сила" читаємо таке: „До боротьби за наші права! „Українська Селянська Партія" взяла на себе надзвичайно тяжке завдання: обєднання народніх мас до боротьби! Ніяких союзів, ніяких компромісів та угод з ворогами! Народні маси мусять самі взятися до боротьби за свої права! Що собі спільними силами виборемо, те будемо мати!"

НАТИСК НЕ ВІДСТРАШИТЬ!

УЖГОРОД. — Чеська влада припинила на два місяці український часопис „Народня Сила", орґан Української Селянської Партії. Відповідального редактора часопису, Тулика, засуджено на 6 тижнів вязниці. Відновляючи видавництво, згаданий часопис зазначує, що українські націоналісти не дадуть себе застрашити. Зокрема читаємо там таке: „Підемо спільними силами проти наших ворогів і покажемо їм, що ніякий натиск нас не відстрашить від нашої всеукраїнської ідеї, хоч би довелося самих себе жертвувати".

ДЕЛЕҐАТИ З АМЕРИКИ.

УЖГОРОД. — У склад делеґації американських „русинів", яка прибула на Закарпаття, входять такі особи: Іван Пап, о. Янчишин і д-р О. Ґеровський. Делеґацію привитали в Ужгороді між іншими й від Центральної Української Народньої Ради. На привіт відповів теплими словами Іван Пап, зазначуючи, що делеґація приїхала на Закарпаття, щоб здобути інформації, як там живеться нашому народові та щоб обновити звязки між старим і новим краєм. Іван Пап є предсідником сокільських орґанізацій в Америці і заступником греко-католицького „Соединенія", а о. Янчишин є представником православного „Соединенія". Д-р Ґеровський є ґенеральним секретарем „Карпаторуского Союзу". „Українське Слово", що подає новинку про ту делеґацію, пише, що всі делеґати говорять українською мовою, а по московськи вміє говорити тільки один д-р Ґеровський. Новинку кінчить так: „Майбутність покаже, чи приїзд наших братів-американців принесе якусь користь для старого краю...". Часопис зазначує, що делеґати заступають орґанізації, що є менш-більш москвофільської орієнтації. Та делеґація заявила, що вона не буде втручатися в партійно-політичні, чи релігійні спори Закарпаття.

КАЖУТЬ, ЩО РОЗСТРІЛИЛИ ШМІДТА.

ВАРШАВА. — „Ґазета Польска" оголосила телеґраму, в якій подає, що Совєти розстрілили славного академіка Отта Шмідта. Журналісти питали совєтського посла про інформації в тій справі, але цей відмовився відповідати.

БЕРУТЬСЯ І ДО ЧЕХІВ НА ВОЛИНІ.

ВАРШАВА. — Польська влада взялася польщити і численні чеські кольонії, що є на Волині. Зачинають акцію від того, що перетягають тих чехів, рщо є православні, на римо-католицизм. Польські часописи розписуються про ті села, в яких удалося наклонити чехів змінити віру.

НОВА ЧИСТКА.

МОСКВА.— Сталін розпочав нову ґенеральну чистку в народнім комісаріяті фінансів. Накази підгисує тепер Арсеній Зверев. А це значить, що дотеперішнього комісара Шатова усунено. За ним підуть очевидно інші, так, як це є у звичаю Сталіна. Шатов був свого часу в Америці, куди втік, щоб рятуватися перед тюрмою як злочинець, а не як політичний утікач. В Америці виступав як анархіст. Потім вернувсь у Росію й вибився на передове місце, допомагаючи большевикам закріпляти владу.

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ДУРНИЙ ЖАРТ.

РИҐА.—Закінчився процес проти 31 членів тайної орґанізації „Громовий Хрест". Це орґанізація націоналістична і терористична. Терористи, виступаючи проти уряду, зібрали ріжні протиурядові „лозунґи" (кличі) і їх виписали на безрозі, яку пустили по місті. Безрогу поліція „заарештувала", а тим чином дійшло до її відома, хто є власником безроги. Від власника дізналася поліція згодом і про членів тайної орґанізації, які носили темні маски і складали присягу на вірність свому „вождові", підписуючи свою присягу кровю. Терористів схоплено, держано в тюрмі, а вепер засуджено на кари примусових робіт від чотирьох до шістьох років.

НЕ ХОЧУТЬ РОБИТИ З НЬОГО „МУЧЕНИКА".

ПРАГА. — Влада не хоче арештувати і судити націстичного провідника Генляйна, щоб його не робити „легким коштом" мучеником.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДЛОЖЕНО, АЛЕ НЕ НАВСЕ

Напруження в Европі вспокоїлося настільки, що французький міністер заграничних справ міг сказати в комітеті заграничних справ у французькім парляменті, начебто на війну тепер в Европі не збирається. З подібними заявами виступають політики навіть у Чехословаччині, котра на випадок війни перша була би предметом нападу. З того вносять загально, що в Европі йде до миру. Чи справді до нього йде, треба подивитися, що там сталося.

Що за останні два тижні там заносило военним порохом, нині не підлягає найменшому сумнівові. Що Европа пережила ці два тижні й до війни не пірвалася, це дехто вважає чудом. За ці два тижні одна критична подія чергувалася з другою. Звісно, до війни найбільше перли судетські німці, як можна догадатися, за понукою націстичного уряду Німеччини. Чехи відповіли на ці погрози висилкою чеської армії для патрулювання німецької округи підчас місцевих виборів. Прихід війська викликав іще більше напруження, серед котрого згинули два німці від стрілів чеських жовнірів. Німецька преса залунала погрозами проти Чехословаччини. Пішли чутки, що на чеській границі концентрують змобілізовані німецькі військові відділи. Здавалося, що війна вибухне за хвилю.

У тім менті Англія взялася серіозно до розпрудження ситуації. Англійський уряд добачив справжню загрозу війни й повідомив Німеччину, що наїзд на Чехословаччину буде означати европейську війну, до котрої може вмішатись Англія. Щоби підчеркнути, що він не жартує, англійський уряд замовив спеціяльний віз для вивозу з Німеччини жінок і дітей англійських урядників. Німецький уряд на це заперечив мобілізацію. Англійський уряд відкликав замовлення возу.

У судетській околиці відбулися правибори. Судетські націсти дістали в них більше голосів, ніж мали передтим, але поважних сутичок не було. Чехословаччина взялася далі розвязувати свої клопоти внутрішнім способом. Убитих судетських німців поховано як націстичних героїв, а конференції між чехословацьким урядом і провідником судетських націстів зірвались. Одначе незадовго знову їх навязано. При других виборах націсти дістали 90% німецьких голосів, але про війну вже не говорять.

Головними фактами в цій ситуації були рішуча постава Чехословаччини, заява Франції й Росії, що вони будуть боронити Чехію, а накінець заява Англії, що стане по стороні Франції, як ця буде втягнена до війни. Значить, до війни не допущено через взаємні погрози. Такими способами війна на все не усувається. В цей спосіб війну відвертається лише на хвилину. Дрібна причина може похитнути рівновагою, уставленою так хитко. Як кажуть, в Европі нема війни, але й нема миру.

КІНЕЦЬ ІЛЮЗІЙ

Провід українського національно - демократичного обеднання виступив з деклярацією, в якій проголошує, що політика порозуміння з польським урядом ні до чого не довела і що тому УНДО ту „нормалізацію" припиняє. Одночасно УНДО поставило до польського уряду низку вимог, які в теперішній Польщі зовсім нереальні; але, очевидно, УНДО при цім мало на увазі головно закордонні чинники, що можуть виявити інтерес до положення українців під Польщею.

Кожний українець, що бере близько до серця добро свого народу, може тепер сказати, зідхнувши: „Нарешті!" Бож дійсно „нормалізація" від самого початку стояла на гнилій основі. „Нормалізація" п. п. Мудрого і Барана безславно повторила несlавну „Нову еру", яку перед півстоліттям проголосили були Юліян Романчук, А. Вахнянин та Олександер Барвінський.

Обидві „нормалізації" були продуктом зневіри деяких українських провідників у власні сили українського народу. Є певна подібність у міжнародній ситуації з доби „Нової ери" (1890 р.) та нашої сучасности. І наддніпрянські українофіли, на чолі з Володимиром Антоновичем, і галицькі народовці стояли під вражінням, що незабаром почнеться війна Німеччини й Австро-Угорщини проти Росії. Український рух під царською Росією був так придушений, що у країні не могли би ворухнутися. В Галичині була деяка воля руху, забезпечена австрійською конституцією. Українські політики по обох бокаж Збруча міркували собі, що поляки, яких більшість була тоді під царською Росією, стануть союзниками українців і зроблять уступки українському рухові в Галичині. Отже не боротьба з польською шляхтою і взагалі з польським пануванням у Галичині, а угода, мовляв, для вищої мети, для боротьби проти спільного гнобителя — царської Росії. „Угода" з року 1890-го дуже скоро завалилась, одначе вона наробила нашому визвольному рухові багато шкоди. Вона внесла розбрат в українські ряди, бо одна частина української громадянства льояльно йшла з польськими урядами і була трактована, як „порядні русини", а другу поляки переслідували в імя „добросусідської згоди між народами", як „гайдамаків". Поляки не зробили майже ніяких уступок українському рухові, а тому й заяви льояльности з боку Барвінського й Романчука були безпідставні. Хіба що дехто з діячів „угоди" дістав для себе та для своєї рідні вигідні посади. Не диво, що проти такої „реальної політики" виступив тоді цвіт української інтелігенції, під проводом Івана Франка. Багато праці пішло на те, щоб перебороти лихі наслідки угоди. Замість спільної конструктивної роботи на народній ниві українське громадянство марнувало дорогий час на пресову дискусію та на взаємні обвинувачення. „Tertius gaudens" (третій, що радіє) були поляки. Вислідок угоди вони ще збільшили свій натиск проти українців. Колиб не те, що всеж була в Австрії така-сяка конституція, то поляки могли були здушити українство в Галичині не менше, як це зробила Росія на Наддніпрянщині.

І недавня нова „угода" партії УНДО з польським урядом була мотивована з українського боку потребами „заграничної політики". До 1932 року в УНДО була сильна течія, яка доказувала, що над Дніпром твориться „українська держава" (хоч і совєтська). Визволення західньо-українських земель ждали з Москви. Голод 1932/33 рр. у Великій Україні і виразний протиукраїнський курс Москви перелякав ундівських „орієнталістів". Тут саме стався переворот у Німеччині, Гітлер почав у промовах атакувати большевицьку Москву, Польща 1934 р. порозумілася з Німеччиною. Для чого? Мабуть для війни проти УНДО. А прийнявши таку тезу, вони злякалися, що в тій уявлені війні українську справу будуть вирішати Польща й Німечина без провідників найбільшої української партії, УНДО. Так зродилася „нормалізація". Провідники УНДО підперли олігархічний „полковницький" уряд у Польщі і ждали, що польський уряд їм за це віддячиться. Але ці сподіванки завели. Польський уряд не дав ніяких уступок українцям. „Нормалізацію" поляки використали проти українського руху взагалі, бо в „угоді" з УНДО бачили засіб до розбиття українського національного фронту. Але провідники УНДО довго вірили, що польські урядові чинники нарешті схаменуться і визнають права українського народу. Так вірили, наївно, простодушно, як малі діти. Дійшло до того, що ще не діставши від польського уряду буквально нічого, вислали були свого делегата Макарушку на конгрес національних менших у Женеві (р. 1935), щоб заявити, що українцям у Польщі не треба охорони міжнародного права, бо, мовляв, уже настала згода між українцями та поляками...

Безоглядний наступ польської проти основ життя українського народу розкрив очі навіть найбільше засліпленим прихильникам „нормалізації". Нищення української школи й просвіти, кольонізація української землі польськими займами, насильство над вірою й обрядом українського народу — все це за „нормалізації" ще дужче поширилося на українських землях. Навіть у найбільш довготерпеливих провідників УНДО терпець урвався.

Ставимо питання: що буде далі? Відповідь може бути одна: **гірше не буде**. Правда, вже почалися нові репресії з польського боку. Але ці репресії не будуть страшні, якщо український нарід виступить одніею лавою в обороні свого права. Тим була страшна „нормалізація", що вона розбила український фронт проти Польщі. Тепер є на часі той фронт відновити й зміцнити. Нема гірше, коли політичні партії йдуть за уявленими привидами, за ілюзіями. Зо смертю ілюзій відкривається шлях для здорової, нефантастичної політики.

А. М.

НОВИЙ ЕТАП ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

У своїх змаганнях за поширення стану посідання та скріплення польського елементу на землях, заселених неполяками, польські чинники послугуються ріжними засобами, щоб лиш осягнути цю свою ціль. Над цею справою працюють ріжні польські політичні та культурно-освітні організації, не лиш місцеві, але й позамісцеві (напр. „Товариство поперання зем всходніх"). І не можна замикати очей на те, що ця акція тут і там познаємться чималими успіхами. Коли напр. візьмемо під увагу статистичні дані щодо Волині, то побачимо, що в початках польський елемент мав тут 3%, а тепер доходить уже до 15%.

Збільшення польського елементу, відбувалося головно через приїзд кольоністів, осадників, урядовців, учителів, купців. Але це все показалося замало. Остаточно осадників та кольоністів нема на чому примножувати, бо й на цих просторах панує голод землі. Зрештою саме слово „осадник" чи „кольоніст" вказує, що це елемент напливовий, чужий, нічим не звязаний з цими землями. Треба було оглянутися за якимись автохтонами, що скріпили би польський елемент на цих областях та засвідчилиб, що вони їх власники, бо існують тут від віків. І ось пригадали собі, що, мовляв, колись перед розборами польський елемент становив тут 25% населення, а лише через насильство царського уряду він змінив свій обряд та затратив своє польське національне обличчя і.. зукраїнщився! Отже, на думку польських асиміляторів, слід завернути цих людей на лоно польськости і в цей спосіб допровадити процент польського населення до його передрозборового стану, засилюючи його тими „автохтонами". І ось від якогось часу ведеться гостра кампанія за цю ревіндикацію душ. Очевидно, **зо зміною релігії** має наступити **зміна національности**, бо знаємо, як у наших відносинах національність сильно звязана з релігією й обрядом. І тут польські круги забувають одну кардинальну річ, а саме, що ці заблукані вівці ніколи не були римо-католиками, лиш уніятами, отже запопадливість римо-католицьких кругів тут ніпричому.

Ця ревіндикація душ була вже давно приготовувана й щойно тепер стали ясні і зрозумілі деякі **почини** ріжних польських кол у справах православної церкви.

Річ ясна, що ціла ця акція звернена проти українського населення через те, що 95% православних на Волині, Поліссі і Підляшші становлять українці, а лише 5% інші (москалі, білоруси, чехи). Тому українське громадянство, цих земель мусить собі здати як слід справу з ваги небезпеки з цього боку.

Зрештою ревіндикація душ не обмежується лише до релігійної ділянки, але охоплює теж **шкільництво** й виховання молоди, тримаючися засади „нагинай галузку, поки молоденька". Відомий „лекс Волошиновскі" перестав уже бути лише паперовим проектом, чи газетною статтею та думкою одиниці. Шкільні власті послідовно переводять його в життя: навіть у селах з чисто українським населенням впроваджується, не вважаючи на рішучі протести батьків, вже від першої кляси науку всіх предметів виключно польською мовою, залишаючи українську лиш як предмет навчання в мінімальній скількості годин. У цей спосіб залишки утраквістичних шкіл зникають з лиця землі. Шкільні власті точно перестерігають, щоб діти не лише знали докладно польську мову, але щоб у першу чергу вважали її за рідну, щоб не лиш говорили, але думали й чули по польськи. В дітей втокмачується, що вони польські діти, а вчителі пильно вважають, щоб ні одним словом не згадувати дітям про їх національну відрубність, та цим убивається в дітей любов до свого рідного.

Бачимо, що польська політична думка, зорема на Волині, переходить новий етап: щораз мовкне політика (навіть це ця на словах) зеднування місцевого населення шляхом мирного, опертого на взаємній толеранції і рівноправності співжиття двох народів, а щораз більше **приходить до голосу політика повної асиміляції й польонізації українського населення.**

Очевидно, цьому новому наступові мусимо протиставитися. Лише привязання до всього, що рідне, лише тверда й непохитна віра в перемогу та внутрішня консолідація поможе нам зберегти своє чисте національне обличчя й заховати себе для рідної нації.

— („Новий Час").

ПРИЗАБУТА ПРИСЛУГА ОГОЛОШЕНЬ

—o—

Коли приглянутися до українських бизнесових оголошень і порівняти їх з американськими, то кинеться в очі багато ріжниць. Та найбільша ріжниця буде саме та, котра в очі відразу не кидається. Для вияснення цеї ріжниці треба більше часу.

Переглядаючи українські оголошення, побачимо, що майже всі вони відносяться до вже існуючих потреб. Коли, наприклад, оголошується ресторан або салун або похоронне заведення, то поза кожним з цих оголошень стоїть уже існуюча потреба. Себто, вже є люди, що хочуть їсти, вже є люди, що хочуть пити, зглядно люди, котрим треба похоронника.

Коли з такими оголошеннями порівняти оголошення про радіо, або оголошення про електричні хатні ледівні, то можемо догадатися, що люди, які ці оголошення читають, часто ще не мають зовсім бажання слухати радія, або вжувати в хаті електричної ледівні. Це бажання слухати біжучої музики або мати в своїй хаті фабричку леду має щойно повстати підо впливом оголошення. Себто, оголошення має щойно створити бажання, створити потребу якоїсь речі.

Коли ми бачимо, що українські оголошення майже всі відносяться до вже існуючих потреб і бажань, то тимсамим кажемо, що й український бизнес є того роду, що він відкликається до вже існуючих бажань і потреб, старається вдовольняти вже існуючі бажання й потреби, а не старається витворювати бажання й потреби, щоб їх потім задовольняти.

З цього виходять поважні наслідки. Коли наші люди, беручися до бизнесу, думають лише про той бизнес, що опирається на вже існуючі бажання й потреби, то, річ ясна, ці народжуючися бизнесмени не будуть мати великого вибору. Їм прийдеться братись до якогось бизнесу, що заспокоює потребу їжі або напитку, потребу одіння та ще кілька звичайних потреб. У нашому бизнесі не буде ніяких нових ділянок. Крім того нові бизнесмени будуть входити на вже й так захоплені поля й будуть один одному видирати покупців, замість того, щоб уаятися за нове поле, на котрому ще нема наших бизнесменів.

Таких бизнесових нагод на нових полях є величезне число. Як найкращий приклад у теперішнім сезоні насувається так званий таборовий або літнисковий бизнес. Коли взяти нині якунебудь американську газету або американський журнал, то в ньому знайдете цілі стовпці, а може й цілі сторінки оголошень переріжних „кемпів" для старших і дітей, літніх „ресортів", літніх фарм, тощо. Є це вже в Америці вже високо розвинений бизнес. Але це бизнес, котрий у нас ще не розвинений, а до того бизнес, котрого українські імігранти можуть легко навчитися й розвинути. Правда, українські імігранти ще не посилають своїх дітей масово на фарми, але хто знає, чи не посилалиб, якби були українські літні фарми для дітей. Адже колись і американці масово дітей на фарми не посилали, поки їх бизнесмени, що таким бизнесом займалися, не навчили.

Хто дивиться на бизнес як на щось постійне; хто думає, що все так буде, як є тепер, той до бизнесу не надається. Добрий бизнесмен передовсім уміє передбачувати те, що може бути. І він береться до роботи, щоб цього доконати. Як людям ще не мають потреби, він робить свідомі заходи на те, щоб у людей такі нові потреби викликати, себто розбудити в них нові бажання. Для цього він уживає звичайно оголошень,

ЯК ЗОДЯГАЛИСЬ УКРАЇНЦІ У ДАВНИНУ

(1)

Про найдавніший одяг, який носили українці в 9. столітті, не маємо документів. Та коли зважимо, що український нарід складався з племен виключно словянських, можемо бути певні, що первісний український одяг був словянський. Із письменних доказів знаємо, що в 4. столітті ввесь одяг словян складався із сорочки та спідньої одежі. Від непогоди та холоду вони охоронялися звірячими шкірами (кожухами).

Перше свідоцтво про одяг **українців** маємо з початків 10. **століття**. Воно збереглося в писаннях арабського історика Ібн-Фоцляна, який у 922. подорожував по Україні як посол каліфа Муктедира. Він оповідає, що українці носили топір, ніж і меч, а замісць сорочки або верхньої одежі накидали на плече **грубу тканину**, оставляючи одну руку свобідною для орудування. Так було літом; одначе в холод і негоду зодягались інакше. Фоцлян, описуючи похорон одного з українських знатніших мужів, старшини, каже, що покійник мав на собі: **одежі, спідню та верхню, чоботи, короткий плащ і каптан із золотої парчі** (золототканої матерії), із золотими гудзиками, **золоту парчеву шапку**, обшивану соболевим футром. За словами іншого араба, Ібн-Хавкаля, що був в Україні в другій половині 10. століття, одні з українців зовсім не носили бороди, інші закручували її та фарбували на шафраново-жовтий колір. Грецький історик Лев-Діякон, що бачив наддніпрянських словян (українців) у 970 і 971. році у війнах із дунайськими болгарами та з греками, оповідає, що великий князь Святослав, підчас стрічі з грецьким королем Іваном Цимісхієм, мав голену бороду, довгі вуси і зовсім голу, себто голену голову, на якій з одного боку звисав пук волосся (як пізніше носили запорожці, т. зв. оселедець), що означав його знатний рід. **Одежа на ньому була біла**, в одному вусі висів ковток, дуже дорогий.

Нормани, що дали Україні перших князів, напевно мали вплив і на одяг її мешканців. Потверджує це й ця обставина, що в Україні воївники носили одяг такий самий як нормани (скандинаві). Походи українських князів на Грецію і ріжні з нею взаємини були причиною, що вони стали відступати від своєї первісної ноші та наслідувати візантійську (себто грецьку). Українці стали носити дуже дорогу одежу, а самі князі за посередництвом своїх послів нерідко просили в дарунку від греків цісарського одягу.

На цьому вичерпуються вістки про ношу українців у 10. столітті.

Із памяток, які збереглися, видно, що в 11. столітті в Україні носили **сорочки з розрізаним напереді ковніром, довгі по коліна** штани, звані „спідні",*) які підперізували, та **гостроносі чоботи** з кольорового сафяну, яких холяви були з круглим або зрізаним напереді гострим клином. Одні носили на голові густе волосся і довгу бороду, інші оставляли лише вуси тай волосся мали коротке, в кружок високо підстрижене. Князі, бояри та взагалі знатні люди зодягались багато. Поняття про їх одежу дає „Ізборник", написаний 1073. року для чернігівського князя Святослава Ярославича, внука Володимира Великого. Там, на одному з образків, зображений цей князь, зодягнений в **зеленкувату одежу, щось наче підкаптан**, з червоною вдолині обшивкою, з довгими рукавами та із золотими зарукавами (чи пак закладками або маншетами). Зверха накинений **плащ синьої барви**, запнятий на правому плечі золотими петлицями і червоною застіжкою; плащ має червону підшивку, а обшитий золотою лямівкою. Цей рід верхньої одежі літописці згадують під назвою **корзно** або **коч**. Носили його в Україні довший час. Пізніше, коли українці, на спосіб татар, без коня майже не вчинили і кроку, корзно, як довга одежа, було непрактичне для вершника (їздця), тому його скоротили і воно перемінилося в **короткий плащ** або **приволоку**. Приволоку носили князі, бояри та шляхта й удержалася майже до кінця 17. століття. На цьомуж образку Святослава бачимо з довгими вусами та невеличкою бородою. Голова прикрита невеличкою **шапкою, якої верх золотий**, а випустки і підняті вгору наушники з кожушка. На ногах гостроносі зелені чоботи. Разом із князем зображені його сини у високих шапках також із футряними випустками та наушниками. Обуві їх гостроносі чоботи з червоної шкіри (ця барва в тих часах була у греків признаком цісарів), одяг їх цевого роду підкаптан малинової барви, з викладаним ковнірем із золотої матерії, із золотим від шиї до пояса петлицями та із золотою лямівкою вдолі. Одежа ця підперезана **золотим поясом**, при якому зпереду звисають чотири кінці, а позаду такі самі ковніра по поясі; певно нагадувати її через голову.

Дорогоцінні одяги великих князів: Володимира Великого, його сина Ярослава й інших, довший час зберігалися по церквах у Києві та Володимирі. Та в рр. 1204 і 1238., підчас ограблення цих міст, загарбано ті одяги і так вони на все пропали для потомків.

(Дальше буде).

*) Лемки ще й сьогодні називають спідні.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У звіті жертв на українську участь у Світовій Виставі, ч. 128 „Свобода", подано Братство св. Михаїла, відділ 168 Провіденції, Джерзі Ситі, Н. Дж., а має бути **Годсон, Н. Й.**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. Ф., Калдвел, Н. Дж. — Є книжки. Їх оголошують у „Свободі". Такі як „Спирит оф Юкрейн" чи про Шевченка. Вони дешеві. І повинні бути в кожній хаті. Тому, коли вже робите добре діло, видайте пару центів на ті книжки. І в Ювилейній Книзі У. Н. Союзу маєте відомості про Україну англійською мовою. Там є мапа України. Якщо її нема в бібліотеці, то її вишлемо.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СИЛА СТРАХУ.

У Ню Йорку ставав недавно на суд як обвинувачений за вбивство молодий, всього 17-літній, Доналд Карол. Судили його за те, що він убив свою любку.

Обвинувачений не заперечував убивства. Признався, що вбив її, а вбив тому, що вона завагітніла, а вони боялися сказати про це батькам.

Отже вийшло таке, що Карол боявся, щоб родичі не довідалися про вагітність дівчини, а родичі довідалися не лише про це, але й про вбивство. Не мав відваги сказати батькам, а мав відвагу вбити.

КОЛИ ЧОЛОВІК БОЇТЬСЯ ЖІНКИ.

Здавалось би, що це хіба молодий хлопець може так боятися, щоб аж таке зробити. А в старокрайовій пресі появилася така новинка про Василя Аршенюка з Перерова в Коломийщині:

Аршенюк пішов до Заболотова на торг і вернувся з торгу без грошей і без товару. Він увесь був обмазаний болотом, а його опанча роздерта. На допити жінки Аршенюк сказав, що в селі Машівцях його напали на мості злодії, ограбили з грошей і вкинули до ріки. Жінка негайно повідомила про це поліцію. Поліція два дні шукала злодіїв, біла задихана по горах, а потім, виваливши язика, почула, що це Аршенюк набрехав жінці зо страху. Аршенюк саме пропив усі гроші на торзі, а боячися, щоб жінка не била, самий роздер на собі опанчу й обмазав себе болотом.

Жінка всетаки його набила, а поліція заскаржила Аршенюка до суду за обдурення влади.

У СТРАХА ВЕЛИКІ ОЧІ.

У тім самім менше-більше часі одна старокрайова польська газета доносила з міста Лодзі таке:

До міської просекторії привезено вчора карéткою лікарського поготівля трупа молодого повішеника, котрого знайдено в шопі при Мокрій вулиці. Нині роблено обдукцію тіла, котра ствердила, що чоловік справді вмер від повішення.

Повідомлена про випадок поліція почала доходження. Показалося, що повішеник називається Ян Собаньскі, мав 17 літ та був сином гардеробника в одній ресторані. Хлопчина вийшов по обіді до шопи й повісився на гаку.

Шукаючи мотивів самогубства, поліція довідалася, що батько самогубця недавно оженився вдруге. Оженився з молодою й вродливою дівчиною. Його син, побачивши мачуху, майже від першого погляду в ній залюбився. Він усе сидів вдома, як лише йому на це дозволяв час і заняття.

З часом поведінка хлопця стала для мачухи нестерпною. Почала допитуватися хлопця й цей признався їй до любови. Мачуха стала йому вибивати любов з голови: поясняла йому, що він молодий, багато молодший від неї, що вона любить батька, що він не може бути суперником батька, що це мусить довести до трагедії, тощо. Радила йому покинути дім і забути за неї.

Собаньскі не міг рішитися покинути батьківський дім. Нарешті поведінка хлопця звернула увагу батька. Вчора він вичікував хлопця й постановив розправитися з ним у присутності мачухи. Молодий Собаньскі, довідавшися, що мачуха сказала батькові про його любов до неї, зо страху перед рішальною розправою з батьком вийшов до шопи й відібрав собі життя.

СТРАХ ПРОТИ СТРАХУ.

Справді можна сказати за ґазетами, що подали цю вістку: Чи може уява письменника придумати такі речі? Або, як каже англійська приповідка: Життя дивніще від оповідань.

Бо чи й міг би письменник придумати таку річ, на яку свого часу попав один ньюйоркський поліцай, певно під натиском наглої потреби? Йдучи здовж заливу, він нагло побачив, як з причалу кинулась у воду жінка й стала топитися. Було холодно й „капові" видно не хотілося мачатись у воді, щоб добути жінку. Замість кидатись у воду, він скоренько добув револьвер і, прицілюючися до жінки, крикнув до неї: „Вертайся до берега, бо інакше стрілюю!" Він повторив цей приказ ще гостріше. Загроза зробила своє: жінка поплила до берега. За пару хвилин він подав їй руку й витягнув на беріг.

Вона хотіла поповнити самогубство. Смерти в воді не боялася, але на думку про смерть від кулі її зібрав смертельний страх.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Перший здвиг У. Н. Союзу.

Старанням Злучених Відділів У. Н. С. відбувся в неділю, 29 травня ц. р., перший здвиг У. Н. Союзу. Комітет здвигу, гром. М. Головатий, предс.; М. Рибак, секр.-кас., та члени: С. Рудакевич, М. Лезняк, М. Стриковський, С. Слободян, М. Гарасим, Н. Малик, Т. Чорномаз, вивязалися зо свого завдання якнайкраще, за що належиться їм щира подяка.

До успіху свята причинилась головно допомога всіх філядельфійських відділів та їх членів, котрі виказали вже відому всім союзову дисципліну. Дохід зо здвигу призначено на закупно Українського Городу в Філядельфії.

Молодечий Клюб У. Н. С. у Філядельфії.

По основній дискусії філядельфійська союзова молодь рішила **не творити окремих** молодечих відділів у Філядельфії, але працювати і вступати до вже існуючих відділів.

Для товариського життя, як і для спортового руху рішено створити для всієї молоді один молодечий клюб під назвою: Молодечий Клюб У. Н. Союзу в Філядельфії (по англійськи: UKRAINIAN NATIONAL ASS'N YOUTH CLUB OF PHILA.). На зборах 31. травня сформовано вже оконечно першу бейзболову дружину, як також принято краску одностроїв для цеї дружини.

Вправи відбуваються кожного вівтірка, четверга і суботи.

Заходами Молодечого Клюбу відбудеться перша прогулька (HIKE) в пятницю, 17. червня, під проводом панни А. Рудакевич. Усі молодечі відділи зголосили свою участь у прогульці.

Охочі грати в ситківку (теніс) хай зголосяться до панни М. Кісіль, або панни О. Сивуляк.

В порозумінні з комітетом Злучених Відділів рішено уладити бенкет у честь нашого визначного пливака, гром. Фіка, що перед його відїздом до Европи на пливацькі змагання. Точний день бенкету буде поданий окремо.

Перший баль Молодечого Клюбу відбудеться в суботу, 18. лютого 1939.

Наступні збори відбудуться у вівторок, 21. червня ц. р., точно в год. 8. вечором. Прохаємо родичів вислати своїх дітей на ці збори.

Загальні збори.

Наступні загальні збори Злучених Відділів У. Н. Союзу відбудуться у вівторок, дня 7. червня, точно в год. 9. вечором. Приявність усіх відділових урядників і конвенційних делегатів обовязкова.

Управа Злучених Відділів УНС в Філядельфії.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Дальші наради відділів У.Н.С.

Дня 24. травня ц. р. скликано чергові наради Комітету відділів У. Н. Союзу в Ню Йорку. На наради прибули представники відділів: 5, 117, 130, 184, 210, 204, 361 і 194. Завданням отих нарад було знайти найкращі способи, якби то оживити роботи відділів У. Н. Союзу й чи не можна булоб влаштувати в Ню Йорку великий союзовий здвиг, або маніфестацію.

При тій нагоді наради ще раз повернулись до справи організування молодечих спортових дружин. Предсідник Комітету, Е. Ляхович, відкрив збори і здав звіт про те, як далеко поступила справа організування тих молодечих спортових дружин. Він сказав, що така спортова дружина вже фактично є зорганізована і що вона вже навіть робить спортові вправи. Притім він заявив, що в салі знаходяться представники цеї дружини, Ю. Коваль, М. Гузар і Е. Гузар, які представлять саму справу. Молоді хлопці забрали голос і здали звіт зо своєї діяльности та висказали свої пляни на будуче.

Вони заявили, що з огляду на брак такої гімнастичної салі, яка малаб усі спортові прибори і в якій вони моглиб вправлятися, вони мусять прилучитися до якоїсь чужої гімнастичної салі. Ю. Коваль притім зазначив, що у „Вай Ем Сі Ей" є знамениті гімнастичні салі, але вступ туди коштує поверх $20 річно. Колиб їх дружина вступила більшим числом, то дісталаб знижку на 15%. Там наша дружина моглаб вправлятися як окрема цілість, а також дісталаб даром салю на мітинги. Супроти цього представники дружини прохали, щоб старші помогли їй заплатити вступ до „Вай Ем Сі Ей", а саме, щоб заплатили за кожного члена $10, а кожний член доплатить собі решту.

За те та спортова дружина буде офіційно називатися „Союзовою Дружиною",носитиме союзові однострої, а також буде приєднувати молодих членів до У. Н. Союзу. Коли та дружина як слід вишколиться, то буде влаштовувати змагання з іншими дружинами. В той спосіб вона буде пропаґувати під імям У. Н. Союзу спорт серед тисяч української молоді в Ню Йорку й околиці. Далі, та дружина стане осередком до ширшої організації нашої молоді в спортові дружини і в члени У. Н. Союзу. Вслід за тим вона старатиметься створити більше таких дружин, з різних ділянок спорту, а також притягнути до спорту українських дівчат і потворити дівочі дружини. Коли спортова ідея захопить більше число нашої молоді, можна буде подумати подумати і про своє власне приміщення про свою власну гімнастичну салю.

Покищо згадана дружина має 40 членів. Зпоміж них вона вибере найкращих і впише їх до „Вай Ем Сі Ей". Представники спортової дружини просили, щоб старші відділи помогли їм грошево. Після обширної дискусії збори ухвалили їм ті гроші в найкоротшому часі дати.

Далі розвинулася дискусія над влаштуванням здвигу У. Н. Союзу в Ню Йорку. Приявні представники відділів одноголосно заявилися за те, щоб такий здвиг влаштувати. Збори звернулися з проханням до головного радного Гузара, щоб він провірив, чи під осінь можна буде дістати для тої цілі якийсь більший парк. Коли це буде провірене, будуть скликані в тій справі чергові збори, на яких буде оброблений точний плян переведення цього здвигу.

За Комітет: **Е. Ляхович**, предс.; **П. Кучма**, секр.; **М. Галан**, кас.

ПОВНА ПРОГРАМА УКРАЇНСЬКОЇ УЧАСТИ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Це лише відповідь на деякі листи, що їх дістає канцелярія Українсько - Американського Виставового Товариства.

Є листи, що протестують проти будови павільону на виставі. Кажуть, що дадуть гроші на українську програму, коли тих грошей не вжиється на будову павільону, бо він задорогий, чи там що інше.

Хто пильно стежить за комунікатами чи протоколами зібрань Українсько - Американського Виставового Товариства, цей знає, що само товариство чи його уряд у цій справі ніякої заяви не склав. Відозва до загалу не згадує про павільон. Правда, що на першому зібранні відпоручників товариства дня 27-го березня 1938 р. деякі промовці гаряче бажали собі павільону і над цим була дискусія. Резолюція про участь українців у виставі не каже, що буде павільон, але не каже також, що його не буде. Колиб знайшлися багатії між українцями і хотіли дати, скажім, сто тисяч долярів на будову й утримання павільону, то чомуб наше виставове товариство не мало такого дарунку приняти?

Отже хто хоче давати гроші на виконання української програми на Світовій Виставі, хай не шукає перешкод, але навпаки, хай вишукує ясні моменти цієї справи. Уряд нашого Виставового Товариства складається з людей, що мають уже досвід не в одній патріотичній роботі. Отже треба вірити, що й тутки ці люди поступлять так обережно й совісно, як лише можуть.

Інша річ **український відділ на Світовій Виставі.** Над цим уряд клопоче собі голову і шукає якогось місця, де можна би примістити українські експонати. Тут можна згадати для прикладу, що навіть самостійні держави не дуже то спішаться будувати павільон. От як литовська держава: Нам сказано, що литовці будуть мати приміщення із своїми експонатами в Національній Галі, тобто в будинку, що його будує управа Світової Вистави для тих держав, що беруть участь у виставі. Литовці вдоволяються лиш одним відділом у Національній Галі, але хоч і як цей відділ невеликий, то литовці витрачують на нього не менше як 300,000 долярів. За ці гроші будуть зібрані литовські експонати, вони будуть відповідно уложені в їхнім відділі і будуть мати відповідних доглядачів. І це саме буде коштувати 300,000 долярів!

Виходить, що нам, українцям, не так то легко уладити якийсь показний український відділ на виставі, коли в нас нема своєї держави, ані своїх багатих, а жертволюбних людей, а за те повно претенсій до чогось такого величавого, чого ще світ не бачив.

Коли наш загал перечитає хочби ці інформації, може бути переконаний, що Українське Виставове Товариство не буде мріяти про фантастичні неможливості, але про такі справи, що їх можемо виконати нашими силами і нашими грішми.

Саме про гроші йде. Досі всяка праця це добровільна безплатна праця уряду Українсько - Американського Виставового Товариства. Нікто не взяв ні одного долара нагороди за працю. Але самі заклики, статті та листи — це не є ціль праці уряду. Ціль праці: складення, підготова та виконання програми. До цього будуть покликані й запрошені зовсім інші люди, головно мистці, вчителі й організатори мистецтва та культури. Цих людей треба нам утримати та покрити кошти, звязані з їхньою працею. Від цього мусимо зачати хочби вже завтра, і на це треба нам грошей.

Оце й причина, чому ми відзиваємося по фонди, по збірки, по одиничні жертви й дари до кожного українця й кожної українки в Америці, і то зараз, не відкладаючи!

С. Демидчук.

М. Костишин.

СТРАДНИЦЯ

(В альбом польським громилам за наступ на українські установи і розвязання Союзу Українок).

Мов цвіт весною, марив красою,
Вливав до серця живих надій,
Мов ясні зорі в синім просторі,
Що ткань сріблисту стелять в покорі,
Ніч повивають в ясний спокій.

Так страдниць слово в звуках чудово,
В живім надхненні линуло в світ.
Зо сну будило, сонцем світило,
В палке завзяття духа кріпило,
Під ним крушився сильний граніт.

Це слово, брате, піднесла мати,
Хоч кругом неї казивсь вулькан
Злоби чужої... Вона без зброї
Лиш добавляла сили ніжної,
А слово неслось мов гураган.

Знала ця мати діток ховати,
Щоб зберігали славу і честь.
Та бач! Нелюди топчуть ці труди
І прагнуть серце вирвати з груди,
В грізнім триюмфі кидають месть.

Щоб духа вбити, перемінити
В ніч віковічну ясний ранок...
Чи це герої доби нової,
Що налякались сили ніжної
В рядах Союзу Українок?

Ні! Це Нерони, це фараони!
Це джунглі ляцькі громлять богинь
У рідній хаті... Ох, ви прокляті!
Жерці неситі в панськім халаті,
Матерей гнете в ваших рабинь!?

Кати погані! Таж світ в пошані
Цінить жіночий труд і розвій,
А ви — в бойкоті, всі при роботі.
Сором і ганьба злишній підлоті,
Що в закон пише дикий устрій.

Горить Содома! Мати свідома
Не побоїться ваших тортур.
Діла пречисті, слова огнисті
Осудять ваші діла нечисті
І ніжність в силу скріплять, як мур.

Часи минули, як плуг тягнули,
В клятім кріпацтві орали лан;
Хоч ваша сила в часі створила
Тиранів хижих, катів, громилів.
І ваш минеться шалений тан.

Та й гучні крики: Як лиш музики
Струни настроять в дулах гармат.
Це вам в руїну! А Україну
В ранах піднесуть в оцю хвилину
Ген, ген від Дону аж до Карпат.

Мов цвіт весною, дихне красою,
У серця влиє живих надій,
Мати в обнові, ніжному слові,
Витворить дива, дива чудові,
А шлях цей вкриєсь цвітом лелій.

НАГІНКА ЗА ШПИГУНАМИ.

Федеральні агенти допитували недавно Адольфа Аренса, капітана великого німецького корабля „Бремен", про д-ра Ігнаца Ґрібля, котрого федеральний уряд хотів схопити як шпигуна. Д-р Ґрібель їхав на кораблі зайцем, а як його відкрито, Аренс не хотів його видати американським урядникам, бо він не мали відповідних паперів.

З МЕКСИКАНСЬКОГО ПОВСТАННЯ.

Хеновено Ґівас Ґілєн (наліво), головний командант мексиканської армії, нараджується з генералом Мануелем Авілею Каманчом, секретарем війни, над рухами федеральних мексиканських військ проти повстанського генерала Седіля.

Практичний іспит.

До лічниці приймають сестер жалібниць і вимагають від них доказів, що вони мають відповідну практику.

Одна з кандидаток заявляє, що вона перейшла практичну школу вдома, бо її два брати є футболістами, третій летуном, мати є пристрасною весляркою, батько перегоновим автомобілістом.

Кандидатку приняла комісія без іспиту.

Дитяча фільософія.

Данко й Маруся говорять про хлопців і дівчат. Маруся каже:

— Я воліла би бути хлопцем, як дівчиною.

На те Данко:

— Треба було це перед хрестинами сказати, тепер уже запізно.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Листа з краю одержав один громадянин у Шікаґо, з рідного села, від свого брата. В тім листі брат питається його, чи поїде на ювилей „Просвіти” у Львові. Пише, що в його й інших околичних селах говорять про масову участь у цьому ювилею всієї української нації з цілого світу. І тому думає, що і його брат повинен на це свято прибути. У нас, пише він далі, ціле село, віддалене від Львова 98 кільометрів, вибирається до Львова пішки, бо державні залізниці відмовили дати знижку.

Виглядає, що забракне місця у Львові, коли таке люди з сіл пишуть!

День Матери святкували ми достойно. Церковні громади і політичні гурти мали свої окремі академії в честь матери. Виголошувано високопарні промови в честь матерей, що добре діти виховали. Найбільше слово мали тут ті, що хоч раз чи два рази до року розпинаються за Україну і дають поради, як і спільну нашу матір Україну визволити, але до ніякої української орґанізації не належать і на ніякі українські цілі не дають. Говорити їм про У. Н. Союз, інвалідів, визвольну боротьбу, Світову Виставу — ніяк не виплатиться. Говоримо до них уже літами без успіху, та все-таки надії не тратимо.

Канадійських українців у нашому місті цілі сотні. Хоч деякі з них уже довший час в Америці постійно, то звуть їх дальше канадійцями. Канадійські українці в нас це окремий світ. Хоч своєрідної орґанізації не мають, то до орґанізації вступають нерадо. Старокраєві канадійці нічим не ріжняться від американських і легко їх зорґанізувати. Зате молодь, роджена в Канаді, хоч дуже добре по українськи говорить, всюди отверто признається до українського імени і горда з того, та затягнути її в ряди У. Н. Союзу чи іншої орґанізації покищо тяжко. Молодь ця дуже підприємчива: приїде лише з Канади, вже і працю має, а місцева молодь шукає праці місяцями.

Жалко нераз глядіти за тими здоровими шість-стоповими канадійськими українцями, синами канадійських степів Манітоби чи Саскачевану, що так живуть самопас і не вступають у зорґанізовані українські ряди нашого міста. Дівчата зате іншої вдачі, більше ґорнуться до своїх. Свого часу відбувалися в Шікаґо відчити знаного канадійського діяча Василя Свистуна про українську Канаду. Закидував він американським українцям, що не мають своїх інститутів, народніх домів, і що наша молодь в Америці асимілюється, а в Канаді ґорнеться до наших орґанізацій. Щож сталося з тими канадійськими українцями, що перенеслися на американський ґрунт?

Новий молодечий відділ У. Н. Союзу зорґанізував автор отсих рядків. На початок записалося до відділу сім членів, але є великі вигляди на це, що відділ скоро зросте чисельно, бо основування цього відділу збудило в нашої молоді значне зацікавлення. Якби не те, що останніми місяцями загостила й до нас „рецесія”, яка спричинила досить безробіття серед наших молодих людей, то можна би було на початок мати яких 25 нових членів, а так, хоч багато наших молодих людей обох полів обіцяли вступити в члени новозорґанізованого відділу, то під теперішню хвилю не всилі додержати слова, тому, що опинилися в рядах безробітних. Предсідником нового відділу вибрано Дмитра Забіяка, фінансовим секретарем Осипа Куклу, а рекордовою секретаркою Павлину Риза. Відділ міститься в салі „Синів України” на вулиці Шікаґо. Охочі вступити до нового віділу можуть зголоситися в котрогонебудь із союзових урядників головного уряду або відділів. Саме тепер на це пора підчас весняної кампанії У. Н. Союзу, що потреває до кінця червня.

Масове протестаційне віче проти всіх окупантів українських земель рішили влаштувати делеґати українських злучених орґанізацій. Переведення цього діла доручено цьому самому комітетові, що уладжував концерт Марії Сокіл і Антона Рудницького. Присутні делеґати, що зійшлися на наради з ініціятиви орґанізації гетьманців-державників, погодилися в тому, що такого протесту, полученого евентуально з демонстраційним походом через місто, потрібно з огляду на останні події на рідних землях, а в Західній Україні зокрема. Довша дискусія велася над тим, куди вислати дохід з протестаційного віча. Тому, що в салі були представники ріжних політичних напрямків, були висловлені і ріжні думки щодо зужиття доходу з цієї імпрези. І так, соціялісти радили залишити гроші в касі комітету віча і зужити їх на видання брошури, в якій булоб зібране все, що свідчить про гнет українського народу окупантами України. Монархісти-гетьманці нічого проти видання згаданої брошури не мали, жадали лише, щоб вислано гострі протести до держав бувшої антанти і Міжнароднього Суду в Газі. Гроші радили вислати денебудь, аби лише не на визвольну боротьбу. Націоналісти були цеї думки, що шкода витрачувати гроші на телеґрами до переможців із світової війни, які саме є тепер у клопотах. Радили забути за якийсь міжнародній суд і справедливість, бо тепер у 20-столітті панує право кулака і булоб злишним шукати справедливости у катів. Замало є вічевого протесту на словах; треба сипнути грішми і помогти визвольній боротьбі, бо це є одинокий льоґічний висновок протесту проти посиленого терору окупантських держав.

ЗМІНИ В ЯПОНСЬКІМ УРЯДІ.

Щоб скріпити кампанію японської армії в Китаю, пороблено в японськім уряді нові переміни. Знов усунено з кабінету цивільних людей та заступлено їх військовими. Ґенерал Сейщіро Itaґaкі (наліво) став міністром війни, а ґенерал Казуґіґе Уґакі, направо, міністром заграничних справ.

І книжка є потрібна, казали націоналісти, але її може видати „Обєднання”. Воно вже давно видало, та лихо в тому, що такі книжки як „Поліш атросітіс ін Юкрейн” припадають порохом, бо хоч їх уже багато й розійшлося, то якби були розкупили їх люди, що нині хочуть знову видавати гроші на брошури, то можливо, що треба би було другого накладу цеї книжки. Щоб задоволити й делеґатів, що не погоджуються з визвольною боротьбою, рішено розділити дохід з віча по половині на визвольну боротьбу і „Просвіту” у Львові з нагоди її 70-літнього ювилею. Правда, з того рішення більшости не були деякі делеґати вдоволені, але годі всіх задоволити.

Бейсболова дружина 9-го відділу Молодих Українських Націоналістів вправляється в грі, щоби приготовити себе належно до бейзболевих змагань, що відбудуться підчас Третього Дня У. Н. Союзу в неділю, 17 липня. Дружина є членом „Ґейдж Парк Бейсбол Ліґ” і за останніх 30 днів взяла участь в одинацятьох змаганнях з ріжними американськими дружинами, з яких вийшла 5 разів переможницею.

Спортова секція У. Н. Союзу закупила вже дуже гарні трофеї для переможців ріжного роду спортових змагань, що відбудуться в неділю, 17 липня, з нагоди Третього Дня У. Н. Союзу. В розмові із заступником голови секції, Михайлом Козаком, і скарбником секції, головним радним У. Н. С., Тарасом Шпікулою, я довідався, що спортові змагання підчас згаданого дня будуть на дуже високім рівні, бо до участи в них приймається лише людей і дружини, що вже виробили собі імя серед шікаґовського спортового світу. Виглядає, що спортові грища, які ми приготовляємо під імям У. Н. Союзу, будуть монументальними — закінчили урядники секції.

Пятий День Українських Націоналістів відбувся в нас в неділю, 29 травня, у великім городі Гармс Парку на Вестерн Евеню. Хоч травень цього року був дуже холодний і дощевий, то цим разом була соняшна і тепліша неділя. На День прибула яка тисяча людей. У програмі Дня взяли участь: Хор Молодих Українських Націоналістів, Октет М. У. Н., Радіова Орхестра під проводом п. Кобеляка і п. О. Юрченко. Промовляли: д-р Іван Смук, бувший сотник Укр. Армії, п. О. Бубнюк і автор цих рядків. Програму переводив орґанізатор О. Д. В. У., п. Іван Когут, і Гриць Семочко, які передавали голосником вісті з Дня і висліди змагань та контесту. На День завитала також делеґація 4-го відділу О. Д. В. У. з Гемтремк, Міш., в числі 10 людей. Секретар згаданого відділу, п. М. Стахів, привитав шікаґовських громадян коротким, але змістовим прословом в імені дітройтських націоналістів. З бейсболових змагань, у яких взяла участь дружина „Молодих Українців” і „Весела Дружина”, перша вийшла переможницею з вислідом 14 до 9.

Атракцією Дня був вибір королевої популярности. У висліді голосування панна Стефанія Балюк з 9 відділу М. У. Н. з Савт Сайду одержала найбільше голосів і проголошено її королевою популярности міста Шікаґо на 1938 рік.

З фінансового боку День дописав дуже добре.

З морального боку видно було сильне потрясення серед присутніх і сльози на лицях у деяких громадян, а це в звязку з останнім дуже болючим ударом наших окупантів, у якім жертвою впав бл. п. полк. Евген Коновалець, голова Проводу О. У. Н.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗГАДАЙМО ТЕПЛИМ СЛОВОМ!

Дня 2. червня, в год. 9:30 рано, в місті Сімор, Конн., упокоївся свящ. о. Олександер Нижанковський, брат розстріляного ляхами о. Остапа Нижанковського, відомого українського композитора й диригента. Подібно як його брат, покійник був гарячим патріотом-українцем і все своє життя присвятив українській ідеї, працюючи в Америці над українською молодю, усвідомляючи її лекціями, й українською музикою й піснею, якої був знавцем і прекрасним інтерпретатором-дириґентом. Покійник витерпів у житті багато через незломний український патріотизм, за відданість українській ідеї. Залишив дружину в оплаканім матеріяльнім стані.

Земля Тобі пером, добрий українче й щирий музико!

О. К.

Також інтерес.

Якийсь пан приходить до каварні у Львові, кличе послугача, виймає зпід плаща живу кітку і каже:

— Пане кельнер, занесіть цю кітку моїй жінці на вулицю Богуславського 8. і скажіть, що ви її зловили на вулиці. Вона їй утікла. Покликуючись на розліплені по місті оголошення, дістанете за те 10 зл. Затримайте собі з того 2 зл. за труд, а мені принесіть 8 зл. Як мене зрадите, то нічого не заробите, а як держатимете язик за зубами, то ще нераз зробимо такий інтерес.

Політика.

Один англійський політик сказав:

— Франція й Англія повинні бути з собою так злучені, як кінь і їздець. Річ лише в тому, щоб Англія не була конем.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(10)

Дик і Док остовпіли, коли вчули приказ капітана арештувати Тарзана. „Ось тобі й на”, подумали хлопці. „То ми собі уявляли, що в нетрах треба боятися тільки хижих звірів і гадюк, а тут треба боятися й реґулярного, цивілізованого війська”. Вони з великим обуренням дивились на капітана та ворожим поглядом міряли чорних вояків.

А пан нетрів тимчасом стояв і пильно дивився довкруги. Його обличчя було непорушне і важко було вгадати, що він думає. Та він думав багато і швидко. Він знав, що це значить арешт. Це означало багато днів ріжних бюрократичних тягании. Він знав, що остаточно його випустять та ще й перепросять. Але що йому з того? Хто поверне йому втрачені дні?

Він навіть на хвилю застановлявся, чи не краще булоб сказати своє правдиве імя. Та скоро він сам прийшов до висновку, що це не тільки не поможе, але ще більше заплутає справу. Бо ніхто не повірить, що він Тарзан. Імя Тарзана стало леґендарне в нетрах. І це були чорні мешканці, що скорше вірили в його існування, ніж білі.

Білі вважали особу Тарзана тільки уявою чорних; що це чорні в своїм серці, в своїх думках створили такого білого чоловіка, що начебто ходив одягнений так, як вони, був дуже сильний та обороняв їх. Відкинувши думку, щоби признатися до своєї тотожности, Тарзан мусів вибрати інший шлях; він миттю схопив обох хлопців під паху і почав утікати.